

Received / Geliş
21.07.2017

Article History
Accepted / Kabul
30.07.2017

Available Online / Yayınlanma
15.08.2017

THE IMPORTANCE OF THE LOCAL GOVERNANCE ON SOCIAL POLICIES AND THE EMPOWERMENT APPROACH: BAYRAMPAŞA IMPLEMENTATIONS

SOSYAL POLİTİKALARDA YERELİN ÖNEMİ VE GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI: BAYRAMPAŞA UYGULAMALARI

Orhan KOÇAK¹
Abdulkhakim BEKİ²

Abstract

With this study, the model is put in order to produce new solutions for today's post-modern social problems. This is known the empowerment approach which is adopted basically implemented in local, human focused and empowerment of the individual. Thereby, it is aimed to reach to the empowered society with the empowered individual. With this aim, the state is seen as the prime actor and private sector, civil society, and non-government organizations are adopted as complementary and participatory actors. Besides the priority should be given protective and preventive policies, also especially be given the importance by using intervening policies for the people who are out of the system and disadvantaged. In the first part of the study the definitions of social policy, the process of evolution and the importance of the local implementation of social policy were explained. In the second part, the definition, legal and institutional bases, actors, aims and outputs of empowerment approach are introduced. In the last part, the implementations according to empowerment approach done by Bayrampaşa District Governorship and Social Assistance and Solidarity Foundation are studied.

Keywords: Social Problems, Empowerment Approach, Bayrampaşa Governorship.

Özet

Bu çalışma ile günümüz modernite sonrası toplumun sorunlarına çözümler üretmek amacıyla bir model ortaya konulmuştur. Güçlendirme yaklaşımı olarak ifade edilen bu yaklaşım, temel olarak yerelde uygulanan, insan odaklı ve bireyin güçlendirilmesini benimsemektedir. Dolayısıyla güçlü birey ile güçlü topluma ulaşılması hedeflenmektedir. Bu amaçla, öncelikle öncül aktör olarak devlet görülmekte ve özel sektör, sivil toplum ve kar amacı gütmeyen kuruluşların katılımı benimsenmektedir. Öncelik koruyucu ve önleyici politikalarda olmanın yanında, özellikle sistem dışı kalan gruplar ve dezavantajlılar için müdahaleci politikalar da önemsenmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde sosyal politikanın tanımları, gelişim seyri ve sosyal politikaların uygulanmasında yerelin önemi açıklanmıştır. İkinci bölümde bir model olarak geliştirilen güçlendirme yaklaşımının tanımı, yasal ve kurumsal dayanakları, aktörleri, hedefleri ve çıktıları teorik olarak ortaya konulmuştur. Son bölümde ise güçlendirme yaklaşımı anlayışı çerçevesinde Bayrampaşa Kaymakamlığı ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan uygulamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorunlar, Güçlendirme Yaklaşımı, Bayrampaşa Kaymakamlığı

¹ İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

² İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Toplumların hayatlarında çağlar değiştikçe sorunlar ve o sorunlara yapılan müdahalelerin çeşitleri de değişmektedir. Nasıl ki ilkel toplumun sorunları ve müdahaleleri kendine özgü ise, tarım toplumunun ve sanayi toplumunun da sorunları ve müdahale anlayışları birbirinden farklı ve kendine özgü olmaktadır. Sanayi toplumu ile hayatımıza giren modern anlayış beraberinde daha önceki toplumlarda olmayan sosyal sorunları getirmiştir. Özellikle çalışma hayatını merkeze alan modern anlayış, daha önceki toplumlarda olmayan işsizlik, istihdam, kentleşme, yoksulluk ve gelir dağılımı gibi sorunları ölçülebilir hale getirmiş ve o alanları sorun olarak değerlendirip üzerine gitmiştir. Günümüzde ise, başta teknolojinin, iş yapma modellerinin, beklentilerin hızla değiştiği modernite sonrası (post modern) döneme girilmiştir. Her dönemin kendine göre bir ruhu olduğu gibi, modernite sonrası dönemin de kendine özgü bir ruhu ve yaklaşımı söz konusudur. Bu dönemde en önemli faktör "değişim" olmaktadır. Küreselleşme ile birlikte, teknoloji, kültür, toplumsal yapı, geleneksel anlayışlar, iş ve aile hayatındaki beklentiler, demografik yapı ve birçok olgu değişim ve dönüşüme uğramaktadır. O nedenle, sanayi toplumunun alışılmış olan sorunları ve o sorunlara müdahale yöntemleri de sanayi sonrası dönemde değişmektedir. Bu hızlı değişime uyum sağlayan ve proaktif davranan toplumların başarılı olma ihtimalleri artmaktadır.

Bu çalışma ile günümüz toplumunun sorunlarına çözümler üretmek amacıyla güçlendirme yaklaşımı olarak ifade edilen bir model ortaya konulmuştur. Güçlendirme yaklaşımı ile temel olarak yerelde uygulanan, insan odaklı ve bireyin güçlendirilmesi benimsenmektedir. Dolayısıyla güçlü birey ile güçlü topluma ulaşılması hedeflenmektedir. Bu amaçla, öncelikle öncül aktör olarak devlet görülmekte ve özel sektör, sivil toplum ve kar amacı gütmeyen kuruluşların katılımı benimsenmektedir. Öncelik koruyucu ve önleyici politikalarda olmanın yanında, özellikle sistem dışı kalan gruplar ve dezavantajlılar için müdahaleci politikalar da önemsenmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde sosyal politikanın tanımları, gelişim seyri ve sosyal politikaların uygulanmasında yerelin önemi açıklanmıştır. İkinci bölümde bir model olarak geliştirilen güçlendirme yaklaşımının tanımı, yasal ve kurumsal dayanakları, aktörleri, hedefleri ve çıktıları teorik olarak ortaya konulmuştur. Son bölümde ise güçlendirme yaklaşımı anlayışı çerçevesinde Bayrampaşa Kaymakamlığı ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yapılan uygulamalara yer verilmiş olup, sonuç kısmında ulaşılan faydalar ve öneriler belirtilmiştir.

1. SOSYAL POLİTİKA VE YERELİN ÖNEMİ

1.1. Sosyal Politika

Sosyal kelimesi toplumla ilgili, birden fazla insanın oluşturduğu insan toplulukları ile ilgilidir. Sosyal politika konularında sosyal kelimesi hangi başka bir kelimenin önüne gelirse bu kelimeye insani bir boyut kazandırır. Bu anlamda kullanılan sosyal kelimesi "karşılıklı yardım ve dayanışma anlayışı ile birlikte hareket etme" anlamını taşır (Alper, 2004: 3). Bu yardımlaşma ve dayanışmanın temelinde toplum içinde zayıf ve güçsüz olanı koruma, onu muhtaçlıktan kurtarma amacı vardır. Bu manada sosyal adalet, sosyal devlet ve sosyal güvenlik bahsedilen anlama sahip kavramlar olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyal politikanın doğuşu 19. yüzyılda işçi sınıfı odaklı çalışmalar ile başlamıştır. Sanayi devrimi sırasında uygulanan iktisat politikaları sonucunda, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşulları ağırlaşmıştır. Ücretler düşmüş, çalışma hayatına kadınlar ve çok küçük yaşta çocuklar girmiştir. Bunların sonucunda toplumsal düzen ve sosyal denge bozulmuştur. Sosyal politika uygulamalarının temelleri böyle bir ortamda atılmıştır. Çalışma koşullarının iyileştirilmesi, sosyal güvenlik (Koray, 1995: 4),

çalışma hayatındaki kadın ve çocuklar gibi konular sosyal politikanın temel konuları olmuştur.

İkinci dünya savaşına kadar geçen zaman zarfında sosyal politikanın ilgilendiği konular işçi-işveren arasındaki anlaşmazlıklar ve çatışmalardır. İkinci dünya savaşından sonra "Refah devleti" kavramıyla birlikte sosyal politikanın ilgilendiği konular gelişmiştir (Güven, 1995: 12). Sosyal refahı etkileyen her konu ve sorun sosyal politikanın ilgi alanına girmiştir. Sosyal politika, farklı yaklaşımlardan dolayı, çeşitli tanımlar yapılan bir bilim dalıdır. Ancak bütün tarifleri iki kategori altına toplamak mümkündür. Bunlar dar anlamda sosyal politika ve geniş anlamda sosyal politika.

Dar anlamda sosyal politika anlayışı, 19. yüzyılda sanayi devriminden sonra ortaya çıkan, işçi sorunlarını çözmeye yönelik politikalarlardır. Dar anlamda sosyal politikalar, sanayileşme ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sefalet ve tehlikelere karşı, işçileri korumak amacıyla ekonomik ve sosyal yaşamda alınan yasal ve kurumsal önlemler bütünüdür (Koray-Topçuoğlu, 1995: 3). İşçi ve işveren arasında oluşan sorunlar ve çatışmaları gidermek, işçilerin çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek dar anlamda sosyal politikanın hedefleridir.

Geniş anlamıyla sosyal politika, aslında insanlık tarihi kadar eskidir. Sanayi devriminden önce de insanlar arasında güçsüz, yaşlı, engelli ve yardıma muhtaç olanlara bakılıp gözetiliyordu. Bu manada, sosyal politika tüm zayıf ve güçsüzlerin korunmasının yanında sosyal refahın artmasını da kapsamaktadır. Günümüzde geniş anlamda sosyal politikalar, sağlık, eğitim, konut, çevre, çalışanlar, dezavantajlı gruplar ve çalışma hayatı ve demokratikleşme sorunlarını da içine alacak şekilde geniş bir çerçeve ve kapsamda anlam ve içerik kazanmıştır.

Sosyal sorunlarla mücadele etmek amacıyla ortaya çıkan sosyal politikanın hedefi, toplumsal adaleti sağlamak, kapitalist toplum yapısında ortaya çıkan çeşitli sosyal sorunlara ilişkin olarak politikalar oluşturmak ve önlemler almaktır (Koray ve Topçuoğlu, 1995; 5). Kapitalist toplum yapısının ortaya çıkardığı sosyal sorunlara barışçı yaklaşımlarla çözümler üretmek amacıyla olan sosyal politika, piyasa ekonomisinden kaynaklanan eşitsizlik ve dengesizlikleri gidermek, toplumsal refahı, toplumsal adaleti ve toplumsal düzeni sağlamak amacıyla ortaya çıkmış bir bilim dalıdır.

Sosyal politikaların uygulanmasında en önemli kaynak olarak toplanan vergiler, ekonominin büyüdüğü ve üretimin arttığı dönemlerde sosyal devletin yükünü taşıırken, düşüşte olduğunda ise sosyal devlet için sorun olmaktadır. O nedenle, sosyal devletin güçlendirici, önleyici ve koruyucu yaklaşımıyla, çalışma hayatı ve emek piyasalarının iyi işleminin sosyal sorunları daha azaltacağı kabul görmektedir. Tam istihdam hedefi, işsizliğin az olması ve yüksek beceri ve verimlilik oranları; toplanan vergiyi ve milli geliri artıracaktır. Vasıfların fazla olduğu bir ülkede, ücret farklılıkları daha az, ilgili sektördeki kar oranları daha düşük ve vasıfsızların gerçek ücretleri daha yüksek olmaktadır. Ancak bu seviyeye ulaşılması becerilerin geliştirilmesi ve eğitime ve sağlığa yatırımın yapılması ile mümkün olacaktır (Atkinson, 2008: 15).

Sosyal devletin, sosyal ve ekonomik sorumluluk rolünde, merkeziyetçi yaklaşımdan yerele doğru bir yönelim söz konusu olmuştur. Bu yönelim öncelikli olarak piyasaya doğru olmuş, devamında ise yerel ağırlıklı olarak yerel kamu birimlerine ve sivil topluma doğru gerçekleşmiştir. Ancak, baş aktör kamu merkezi yönetim ve yerel kamu birimleri olmak kaydıyla, zaman zaman hem piyasa hem de sivil toplum birlikte, bazen de ayrı ayrı hizmet alımı veya paylaşımı yöntemleriyle sosyal hizmetlerin tedarik edilmesi mümkün olmuştur. Bu yaklaşım ülkelerin gelişmişlik seviyelerine, sosyal

devlet yaklaşımlarına ve yönetimde bulunan elitlerin düşüncelerine göre de şekillenmektedir (Kristensen, 2001: 23).

1990'larda sosyal demokrasi ile yönetilen ülkelerde serbest piyasa ile sosyal devlet uygulamaları arasında alternatif üçüncü bir yolun aranması esnasında, üçüncü sektör olarak sivil topluma yönelim gerçekleşmiştir. Bu anlayış, refah hizmetlerinde yerel toplumun katılımcı yaklaşımlarının sağlanması için yerel toplumlar ve üçüncü sektör kurumlarının aktif olması üzerine kurulmuştur. 1980'lerin sloganı olan "daha az devlet daha çok serbest piyasa" yaklaşımı artık "daha az devlet daha çok sivil toplum" anlayışına doğru yönelmiştir. Öyle ki, bu anlayış refah hizmetlerini, hem piyasayı ihmal etmeden hem de devletin rollerinden vazgeçilmeden, devlet ve piyasanın ötesine doğru tetiklemektedir. Bürokratik koruyucu sosyal devletten, yerelde kamu biriminin ve bireyin daha etkin ve sorumluluk sahibi olduğu yerelleşmiş refah toplumuna geçiş sağlanmaktadır. Bir diğer ifadeyle, yerelleşme ile refah toplumu anlayışında, aşağıdan yukarıya işleyen toplumsal dayanışmanın varlığı söz konusudur. Bu dayanışmada, devletin yerel birimleri, sivil toplum kuruluşları ve bireylerin aktif katılımları söz konusudur. Refah devleti (sosyal devlet) anlayışından refah toplumuna geçiş ile sorumlu vatandaşlar ve aktif devlet arasında bir çeşit sözleşme veya işbirliği beklenmektedir (Koçak, 2017, 6).

1.2. Sosyal Politika Uygulamalarında Yerelin Önemi

Sosyal politika uygulama alanları içinde sorunların çözülmesinde en etkin ve güçlü kurum devlettir. Devleti temsilen hem merkezi idare hem de yerel idareler, makro ve mikro anlamda sosyal politikaların hayata geçirilmesinde etkin olmak durumundadırlar. Ancak, kararların alınmasında merkezi idareler daha aktif rol alırken, uygulanmasında yerel idareler ve merkezi idarenin temsilcileri olan birimler öne çıkmaktadır. Bu anlamda, her il ve ilçede bulunan kamu kurumları, devletin işleyişi içinde halka en yakın kuruluşlar olarak, mahalli sorunların tespit edilmesinde, sosyal politikaların oluşturulmasında ve bu politikaların uygulanmasında önemli bir yere sahip olmaktadır. Özellikle refah devleti kavramının ortaya çıktığı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, sosyal sorunların çözümünde yerel kamu birimlerinin sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının önemi artmıştır.

Merkezi yönetimlerin sosyal sorunları çözümlemede yetersiz kalmasının sonucunda yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde yerindelik ilkesi ve yönetim yaklaşımı etkin hale gelmiştir (Artan, 2012, 237). Sosyal politikaların oluşturulması ve etkin bir şekilde uygulanması üzerine yapılan araştırmalarda yerel yönetimlerin merkezi yönetime göre daha etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ersöz, 2006: 760). Sosyal politikalara ilişkin önemli yetki ve sorumluluklarla donatılan yerel kamu yöneticileri, buldukları bölgenin sosyo-ekonomik sorunlarının tespitinde ve çözümünde, dezavantajlı sosyal grupların mağduriyetlerinin giderilmesinde etkin roller üstlenmektedirler (Pektaş, 2010: 11). Sosyal politika başlığı altına toplanabilecek sosyal yardım, sosyal hizmet, eğitim, sağlık, kültür ve konut başlıklarında, mahalli sorunların tespit edilmesinde ve bu sorunların çözülmesinde yerel kamu kuruluşları, halka yakınlık derecesi oranında merkeze göre daha etkindirler. Ancak yerel kamu kurumlarının sosyal politikaları uygulamalarındaki etkinliği, büyük oranda mali yapılarına ve merkezi yönetimin sosyal devlet yaklaşımına da bağlı olmaktadır (Ersöz, 2006: 760).

2. GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI

2.1. Kuramsal Olarak Güçlendirme Yaklaşımı

Güçlendirme insanlara kendi hayatları ve koşulları üzerinde daha büyük bir kontrol kazanmaları için yardım etmek olarak tanımlanabilir. Bireyin güçlendirilmesi kendi isteği ile işleyen bir süreç olup, çift taraflı bir durumdur. Yani hizmet alanın

katılımıyla, güçlü yanlarını öne çıkararak ve işbirliği içinde; birey, aile ve toplumla gerçekleştirilmektedir (Thompson, 2016, 42). Güçlendirme, birey ve toplulukların çevrelerine daha fazla egemen olabilmeleri ve bireysel veya topluluğa ait hedeflere yönelebilmeleri için ekonomik, sosyal, siyasi ve manevi güçlerini artıracak kaynakları elde etmelerini kapsamaktadır (Teater, 2015, 67). Güçlendirme yaklaşımı en kısa ifadeyle bireyin sosyal dışlanmasının önündeki, bireyden ve çevresinden kaynaklanan, engellerin kaldırılmasıdır. Bir yönüyle bireyin toplumsal anlamda gerekli olan unsurlar ile uyumlu olması sürecidir. Sadece bir yönüyle değil, bireyin diğer unsurları da kapsayacak biçimde topluma entegre olabilmesidir.

Güçlendirme, mikro düzeyde psiko-sosyal iyileştirme-geliştirme odaklı, makro düzeyde ise sosyal değişme ve politika odaklı her uygulama ortamında sosyal adalet nihai hedefine ulaşmada yeni bir anlayıştır. Güçlendirme, hem tekil olarak bireyin öznel yaşamında, hem de büyük ölçekte toplumun geniş kesimlerinin gereksinimlerini karşılamada, sorundan çok çözüme odaklanan ve sorunun sahiplerini çözümün baş aktörleri olarak gören bir yaklaşımdır. Dolayısıyla, profesyonel uygulamaların birey, grup, aile düzeyinden toplum ve politika düzeyine değin çeşitlilik arz eden uygulama ortamlarında, güçlendirme yaklaşımı temelinde yapılandırılmasıyla sosyal adalet hedefine doğrudan katkı sağlanacaktır (Tuncay ve Erbay, 2006, 55).

Her dönemin kendine özgü güçlendirme yaklaşımı gerekliliğinden bahsedebiliriz. Yani, bebekliğin, çocukluğun, gençliğin, orta yaşın ve yaşlılığın her birinin kendi süreçleri içinde sosyal olarak içerilmesi söz konusudur. Bununla birlikte, bireyin tek başına sosyal içerilmesi muhtemel olmayacağından, mutlaka çevrenin (demokrasi, eğitim, sağlık, teknoloji v.b.) katkısı dikkate alınmalıdır. Güçlendirme yaklaşımı süreci tek boyutlu değil, sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla gerçekleşmelidir. Bu boyutların her birinin varlığını ortaya koyabilmesi için, bireylerin en azından eğitim ve sağlık ihtiyacının karşılanması gereklidir (Çakmak, 2008, 34). Birleşmiş Milletler insani gelişmişlik indeksi (HDI), doğumda yaşam beklentisi, okuryazar oranı ve kişi başı gelir gibi ekonomik, sosyal ve demografik faktörleri değerlendirmede dikkate almaktadır.

Sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik problemlerin tamamı veya bir kısmının varlığı beraberinde sosyal sorunları artırmaktadır. O nedenle sorunlara bütüncül bakılmalı ve ona göre çözümler üretilmelidir. Bireyin, öğrenme, sosyalleşme ve ayakları üzerinde durabileceği bir sistemin oluşturulması ile yoksulluk, dışlanmışlık ve adaletsizlik azaltılarak, standartları yüksek olan orta tabakanın büyümesi sağlanacaktır.

2.2. Güçlendirme Yaklaşımı Yasal ve Kurumsal Dayanakları

Güçlendirme yaklaşımı, Uluslararası ve Ulusal bir düzenek\sistem üzerine konumlandırılarak yasal ve kurumsal meşruiyet sağlanmaktadır. Bunların başında TC Anayasa'sı gelmektedir. Ayrıca, Uluslararası sözleşmeler de Anayasa kadar önemlidir (Anayasa'nın 90. md. onaylanan uluslararası sözleşmeler için bunu emretmektedir). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları ise diğer önemli bir yasal ve kurumsal dayanaktır. Bir diğeri 10. Kalkınma Planı olmaktadır. Dördüncüsü Ulusal İstihdam Stratejisi'dir. Nihai olarak ise Ekonomi Koordinasyon Kurulu'nun almış olduğu kararlar doğrultusunda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu genelge ve yönetmelik olmaktadır. Bahsedilen kurum ve stratejiler aşağıda kısaca açıkladıktan sonra, güçlendirme yaklaşımı daha detaylı olarak açıklanacaktır.

Şekil 1: Güçlendirme Yaklaşımı Yasal Dayanakları



Kaynak: Yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

Türkiye, sosyal yardımları 30 yılı aşkın bir süredir merkezi yönetimin idaresinde yapmaktadır. İllerde Valilerin, ilçelerde ise Kaymakamların başkanı olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının objektif kriterler doğrultusunda yaptıkları tespitler neticesinde, muhtaç olanlara aynı ve nakdi yardımlar dağıtılmaktadır. Muhtaçlığın giderilmesi amacıyla hızlı, esnek ve yerel farklılıkları göz önüne alan bir yapıya ihtiyaç duyulduğundan, geleneksel kamu örgütü yapılanmasından farklı bir yöntem izlenmiştir. Her il ve ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile müracaatları hızla karşılayacak şekilde hedef kitleye en yakın noktadan desteklerin verilmesi hedeflenmiştir. Kısaca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın aşağıdaki özelliklere sahip olması beklenmektedir (ASPB, 2017).

- Hızlı ve esnek yapı
- Yönetişim ilkesine uygunluk
- Yerellik (subsidiarite) ilkesine uygunluk
- Ülke genelinde yaygın yapı (tüm il ve ilçelerde olmak üzere 1000 SYDV)
- Yerelde en üst düzey amirin desteği
- Diğer kamu hizmetleri ile iletişim ve bağ
- Son yıllarda hayata geçen bilişim uygulamaları (SOYBİS, Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi) ve Puanlama Projesi
- Vakıf çalışma usullerine ilişkin düzenlemelerin Fon Kurulu tarafından hızla belirlenebilmesi ve sosyal-ekonomik değişikliklere hızlı tepki verilebilmesi

2014-2018 yıllarını içeren 10. Kalkınma Planı ile genelde sosyal politikalar ve sosyal hizmetler ve özel olarak ise bu politikalarla istihdam arasında ilişkinin kurulmasına yönelik önemli hedefler konulmuştur. Türkiye'de bulunan tüm dezavantajlı grupların ekonomik ve sosyal olarak içerilmelerine katkı sağlayan ve birbiriyle entegre olan politikalar belirlenmiştir. İşgücü piyasasının etkinleştirilmesi programı başlığı altında

ise, istihdamın ve işgücü piyasasında yeteri kadar bulunmayan kadınların istihdama teşvikleri yanında, istihdam ile sosyal yardımlar arasında bir ilişki kurulması da özellikle hedeflenmiştir. Bu amaçla aktif istihdam programlarının artırılması, çocuk, hasta ve yaşlı bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kadın girişimcilere özel olarak bütüncül destek programlarının hayata geçirilmesi hedeflenmiştir (Kalkınma Planı 10, 2017, 187). Zira sosyal yardımlara bağımlılık, bireyin ve toplumun nihayetinde fonksiyonlarının kısmen zayıflamasına veya kaybetmesine yol açabilecektir (Beki, 2009, 60). O nedenle, sosyal yardım ile istihdam bağlantısının güçlendirilmesi, yoksul kesimin istihdam edilebilirliğinin artırılması ve üretken duruma geçirilmesi amaçlanmıştır.

Ulusal İstihdam Stratejisi, 6 Mayıs 2014 tarihinde Yüksek Planlama Kurulu (YPK) tarafından kabul edilmiş, 30 Mayıs 2014 tarihli ve 29015 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Ulusal İstihdam Stratejisi dört temel politika eksenine üzerine inşa edilmiştir. Temel politika eksenleri belirlenirken, makroekonomik politikaların istihdamı teşvik edecek biçimde sürdürülmesi, işgücü verimliliğinin artırılması, işgücü piyasasının katılıktan arındırılması, çalışanların istihdam güvencesinin artırılması, istihdama erişimde zorluklarla karşılaşan dezavantajlıların işgücüne katılımının desteklenmesi vurgu yapılmıştır. Tüm bu reformların sosyal koruma şemsiyesinin genişletilmesine ilaveten, güvenceli esneklik temel yaklaşım olarak benimsenmiştir. Ulusal İstihdam Stratejisi’nin temel politika eksenleri aşağıdaki dört madde ile özetlenebilir (ÇSGB, 2014, 2).

- Eğitim-İstihdam İlişkisinin Güçlendirilmesi
- İşgücü Piyasasında Güvence ve Esnekliğin Sağlanması
- Özel Politika Gerektiren Grupların İstihdamının Artırılması
- İstihdam-Sosyal Koruma İlişkisinin Güçlendirilmesi

Temel politika eksenlerinin hayata geçirilmesinde uygulanacak politikalar başlığı altında, sosyal yardımların hak temelli ve önceden belirlenmiş objektif kriterlere dayalı olarak sunulması, sosyal koruma hizmeti, hane halkı kompozisyonu da dikkate alınarak kişilerin ihtiyaçlarına uygun çalışmayı teşvik edici şekilde tanımlanması, yoksulluk riski altında olan kişilere yönelik faaliyetlerin artırılması, kamu tarafından uygulanan sosyal korumaya yönelik programların koordineli bir şekilde yürütülmesi ve özellikle çalışabilir durumdaki yoksul vatandaşların üretken duruma getirilerek, sürdürülebilir gelir elde etmeleri sağlanması hedeflenmiştir (ÇSGB, 2014, 38).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın 2015 yılında çıkardığı sosyal yardımlar ve istihdam bağlantısının etkinleştirilmesine ilişkin genelgesinde, 01.04.2010 tarihinde yapılan Ekonomi Koordinasyon Kurulu’nda, sosyal yardımlar ile istihdam bağlantısının güçlü bir şekilde kurulması kararına atıf yapılmıştır. Ekonomi Koordinasyon Kurulu, yoksul kesimin, sosyal yardımlara bağımlı hale gelmemesi amacıyla, sosyal yardım alanların istihdama kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na görevler vermiştir (ASPB, 2015). Dolayısıyla, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ekonomi Koordinasyon Kurulu’nun kararı doğrultusunda, çalışabilir yoksullara verilen yardımların çalışmayı teşvik edecek şekilde verilmesini benimseyen aşağıdaki kararı almıştır.

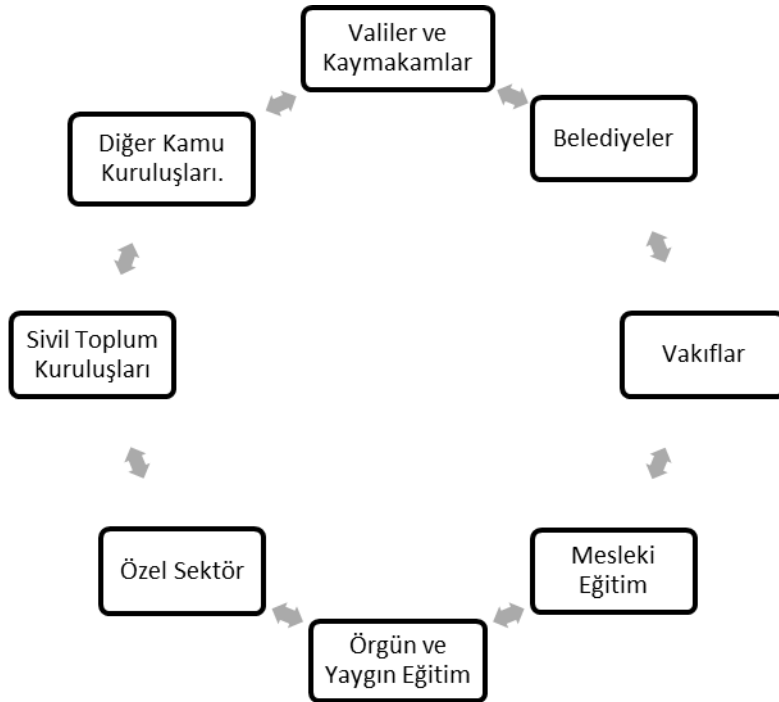
"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında 17.02.2012 tarihinde geniş kapsamlı işbirliği protokolü imzalamıştır. Bu protokolde "Sosyal Yardım ile İstihdam Bağlantısının Etkinleştirilmesi" ayrı bir başlık altında ele alınmış, sosyal yardım sisteminin, yardımlardan yararlanan kişileri en kısa sürede istihdama kazandıracak şekilde yapılandırılması ve çalışabilir durumdaki yoksullara verilen nakdi

yardımların, çalışmayı teşvik edecek şekilde tasarlanması yükümlülüklerimiz arasında sayılmıştır."

Ayrıca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 22 Haziran 2017 tarihli Resmi Gazete'de yardım alanların istihdamına ilişkin yeni bir yönetmelik yayınlanmıştır. Yönetmeliğe göre; 18-55 yaş arasında olup son bir yıl içinde en az bir kez sosyal yardım alan vatandaşlar, çalışma hayatına yönlendirilecektir. Sosyal yardım alanlardan çalışabilir durumda olanlar, İŞKUR'a kaydedilecek. İŞKUR, bu kişileri uygun durumdaki işlere, mesleki eğitime veya aktif işgücü programlarına yönlendirilecektir. İlkokul çağında ya da daha küçük çocuğu olan kadınlar ve sürekli hastalık hali bulunanlar hariç, teklif edilen işi haklı bir sebep olmadan üç kez reddedenlerin sosyal yardımı bir yıl süreyle kesilecektir (ASPB, 2017).

Güçlendirme yaklaşımı, devleti en önemli aktör olarak görmektedir. Sosyal politikaların uygulayıcısı ve düzenleyicisidir. Devlet bu anlamda serbest piyasa anlayışına müdahale etmekte, çıkardığı yasalarla piyasayı düzenlemekte ve toplumsal adaleti ve dengeyi sağlamaktadır. Zira devlet, yasalar yapar, kurumlar oluşturur ve makro ve mikro plan ve programları üretip hayata geçirir. O nedenle devlet güçlendirme yaklaşımında merkezi ve yerel yönetimleriyle, bakanlıklarıyla, sağlık ve eğitim kurumlarıyla var olmalı ve uyumlu şekilde çalışmalıdır. Aşağıdaki şekilde görüleceği üzere devlet ve devletin kurumları, hem kendi aralarında hem de özel sektör, vakıflar, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde çalışmalıdır. Şekilden de anlaşılacağı gibi, sadece kamunun değil diğer kuruluşların da birbiri ile karşılıklı iletişim, etkileşim ve uyum içerisinde çalışmaları beklenmektedir.

Şekil 2: Güçlendirme Yaklaşımı Aktörleri



2.3. Güçlendirme Yaklaşımı Hedefleri

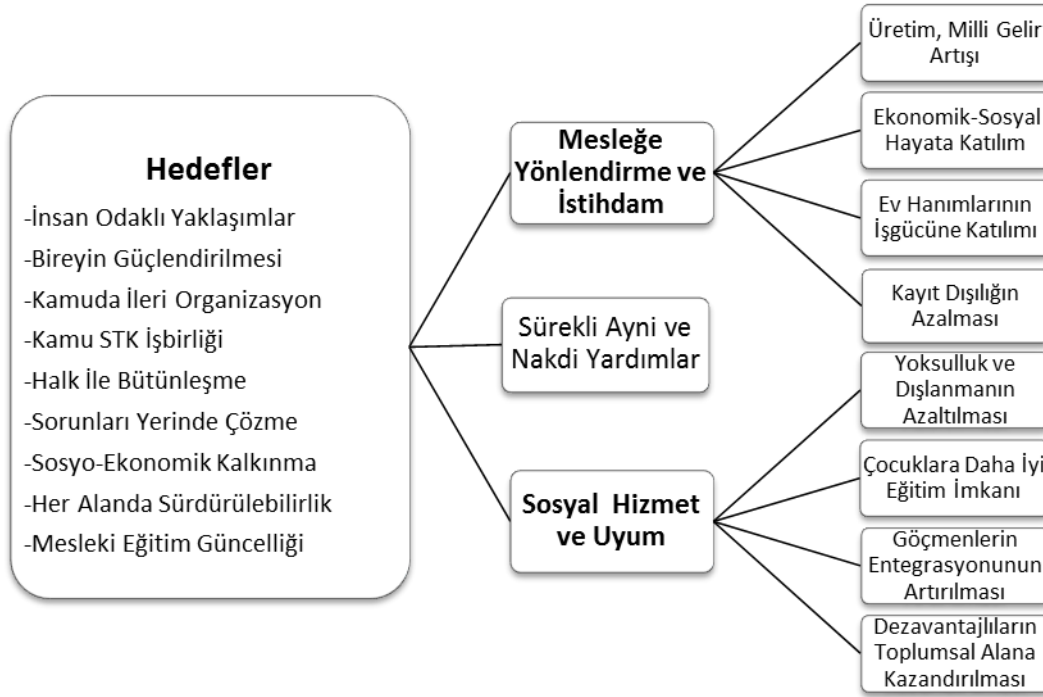
Güçlendirme yaklaşımının en temel amacı bütüncül bir bakış açısı ile sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanmasıdır. Kalkınma sadece maddi anlamda bir gelişme değil ayrıca sosyal alanda da gelişmeleri ifade etmektedir. Yani, iktisadi anlamda büyüme toplumsal gelişmelerle beraber desteklediği takdirde sürdürülebilirlik

sağlanabilecektir. Bir diğer ifadeyle, verimliliğe dayalı büyüme ile güçlendirilmiş birey merkezli toplumlarda, elde edilen gelirin farklı katmanlar arasında adil paylaşılması, sosyal adalet ilkesinin sağlanması ve geleceğe dair sağlıklı bir bakış açısının ortaya konulması ile sürdürülebilir olunur.

Bu anlamda, güçlendirme yaklaşımında temel hedefler belirlenmiştir. Bireyin güçlendirilmesi, sorunların yerellik ilkesi ile çözülmeye gayret gösterilmesi ve halk ile bütünleşme, hem kamunun içinde hem de kamu ile özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği, sürekli gelişen teknolojinin etkilediği mesleklere eğitimin sağlanması, sosyo-ekonomik kalkınma ve her alanda sürdürülebilirlik güçlendirme yaklaşımının önemli hedefleri arasında yer almaktadır.

Tabii ki, bu hedeflere ulaşmak için sosyal alanda politikalar üretmek ve bunları yapılan projelerle uygulamak, bireyi ve toplumu güçlendirecektir. Projeler sadece sosyal alanla kalmayacak, istihdam ve emek piyasalarının ihtiyacını karşılayacak, gerekirse piyasanın ihtiyaçlarına uygun mesleki eğitimi destekleyecek bir bütüncül bakış içerisinde gerçekleştirilmelidir. Böylece, kendi dinamikleri ile işleyen kalıcı bir sürdürülebilirliğe ulaşılmış olacaktır.

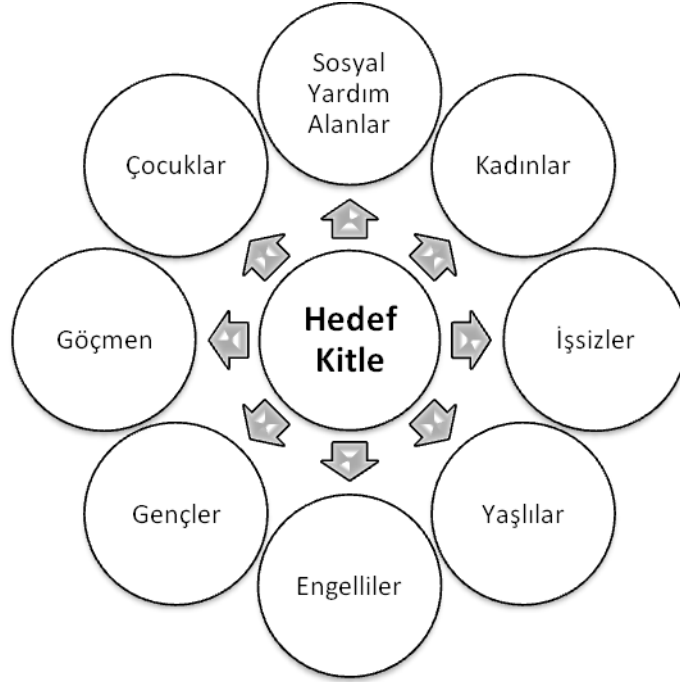
Şekil 3: Güçlendirme Yaklaşımı Hedef ve Çıktıları



Güçlendirme yaklaşımı ile özellikle toplumda dışlanmış, sosyal ve ekonomik sorunlar içerisinde bunalmış ve kendi kendine yetecek durumda olmayan, eğitim ve sağlık sorunları gelecek yaşamında engeller oluşturan, çalışmaya gücü yettiği halde emek piyasasına girme konusunda ümidini yitirmiş veya düzenli yapılan sosyal yardımlardan dolayı çalışma gereği duymayan, devletin verdiği sosyal yardımlardan faydalandığı için kayıtdışı çalışmayı tercih eden ve dezavantajlı gruplar arasında bulunan göçmenler, yaşlılar, kadınlar ve engellileri toplumsal yaşama sosyal ve ekonomik olarak katılımını sağlayarak, devlete mali olarak yük getirmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Böylece, üretebilecek iken kamunun kaynaklarından yardım alanların, eğitim, sağlık, psikolojik ve mali destek ile işgücüne katılmaları

sağlanmakta ve kamunun yaptığı sosyal harcamaların daha çok ihtiyacı olanlara harcanması söz konusu olmaktadır.

Şekil 4: Güçlendirme Yaklaşımı Hedef Kitle



Güçlendirme yaklaşımı ile dışlanmış bireyler meslek sahibi olmakta, orta yaş ve üstü olanların ekonomik ve sosyal hayata katılımları sağlanarak aktif yaşlanmaları (active aging) temin edilmekte, kayıt dışılık azalmakta, ülkenin üretimi dolayısıyla milli geliri artmakta, birey ve toplumun üretime odaklanması sağlanmakta, ev hanımlarının da işgücüne katılımlarının artması ile aileye desteğin ve çocukların okul öncesi eğitime katılımlarının artması ve göçmenlere verilen eğitim ve yardımlarla topluma olan entegrasyonları hızlandırılmış olmaktadır. Yaklaşımın insan merkezli olması ile sosyal olarak dışlanmışlara da pozitif ayrımcılık gözetilmektedir.

Tablo 1: Güçlendirme Yaklaşımı Faydaları

Orta yaş ve üstü olanların ekonomik ve sosyal hayata katılımları sağlanır
İnsan odaklı, eşitlikçi, kapsayıcı ve çok boyutlu yaklaşım
Ülkenin üretimi ve milli geliri artmakta
Birey ve toplumun üretime odaklanması
Ev hanımlarının da işgücüne katılımlarının artması
Yoksulluk ve sosyal dışlanmanın azaltılması
Kamu kurumlarının birbirleriyle ve özel sektörle işbirliğini artırması
Prim ödeyen sayısında artış ile kamuda uzun vadede tasarrufun sağlanması
Yerindeliğe vurgu yapılması ve hızla değişim ve çözüme ulaşılması
Göçmenlerin entegrasyonunun artırılması
Eğitilmiş ve sağlıklı topluma erişim
Kayıt dışılığın azalması
Dezavantajlı grupların güçlendirilmesi

Sosyal sorunların tespit edilmesi ve tanımlanması kadar çözülmesi de çok önemlidir. Tanımlanan sosyal sorunların çözümüne ilişkin genel olarak beş temel adımdan söz edilebilir (Sullivan, 2006; 16); birincisi, sorunlar ortaya çıkmadan önce tespit edilerek önlemler almak, ikincisi, sosyal reform yapılması, üçüncüsü, alınan önlemlerin yeterli olmadığı durumda kurumların veya devletin soruna müdahale etmesi, dördüncüsü, sorunların yeniden tanımlanması ve nedenlerine ilişkin araştırmaların yapılması ve son olarak sosyal sorunlardan etkilenen kesimlere devlet desteğinin sağlanmasıdır.

Aşağıdaki şekilde, ilk üç süreç genel olarak koruyucu önlemler, reformlar ve yapılması gereken müdahaleler gösterilmektedir. Bunlara rağmen birtakım nedenlerden dolayı muhtaç durumda olanlara yönelik aynı, nakdi yardımlar yanında, çalışabilir olanlara mesleki eğitim ve sosyal destekler sağlanır. Bu süreci başarıyla geçenler istihdam edilmeleri ile bireysel ve dolayısıyla toplumsal güçlendirmeye doğru mesafe alınmış olacaktır. Bir diğer ifadeyle, bireyin kendi ayakları üzerinde durması temin edilirken, hem bireyin hem de toplumun eş zamanlı olarak güçlenmesi sağlanacaktır. Böylece, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişebilen, üreten, vergi ödeyen bireyin güçlenmesi ile sosyal barış ve sosyal adaletin tesis edildiği güçlü topluma ulaşılmış olacaktır.

Şekil 5: Güçlendirme Yaklaşımı Süreci



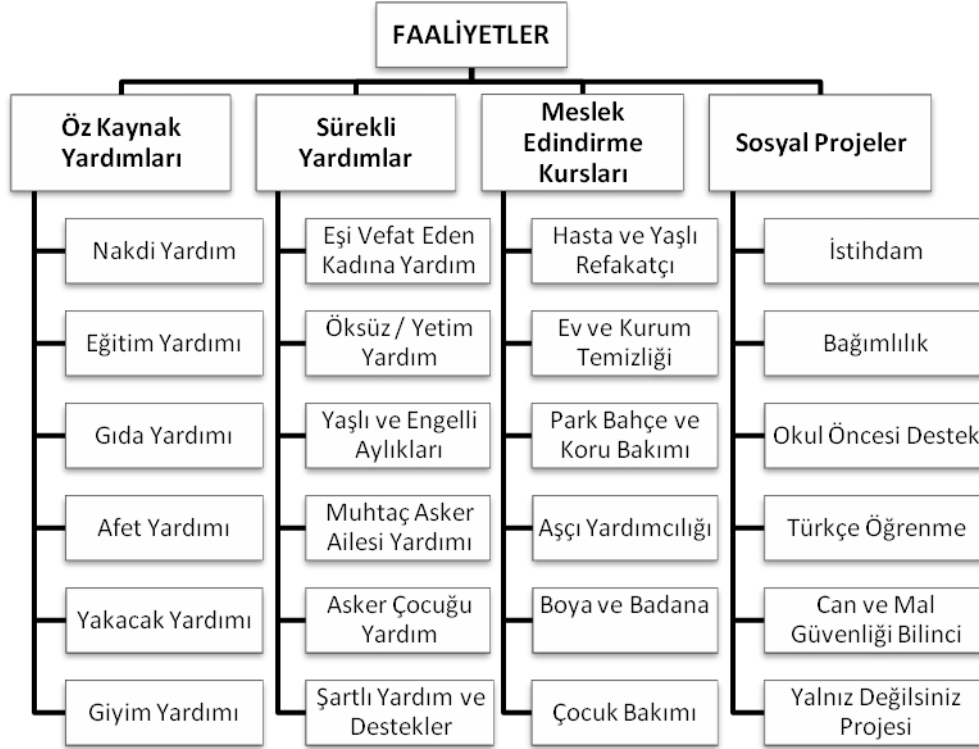
3. BAYRAMPAŞA GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI UYGULAMALARI

Bayrampaşa Kaymakamlığı tarafından hayata geçirilen güçlendirme yaklaşımı uygulamalarının genel olarak iki boyutu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Merkezi İdare tarafından Kaymakamlıklardan beklenen hizmetlerdir ki, uygulanması zorunlu olan hizmetlerdir. Bunlar daha çok Merkezi Yönetim tarafından belirlenmiş ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü üzerinden muhtaç olanlara verilen aynı ve nakdi yardımlar olmaktadır. Destekler kısaca, nakit, eğitim, gıda, giyim, yakacak ve afet yardımları olarak belirtilebilir. Ayrıca, düzenli olarak yapılan eşi vefat etmiş kadınlara, öksüz/yetimlere, muhtaç asker ailelerine, asker çocuklarına yönelik yardım programları, yaşlı ve engelli aylıkları destekleri de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından gerçekleştirilmektedir.

Güçlendirme yaklaşımı uygulamalarının diğer boyutu ise, kaymakamlıkların 5442 sayılı il idaresi kanunundan ve ilgili yasalardan desteğini alarak; bireysel ve toplumsal fayda üretmek, kamunun maddi ve manevi menfaatini gözetmek ve sosyal alanda inovasyonlar meydana getirmek amacıyla yapılmış olan çalışmalardır. Üstelik bu

çalışmalar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları üzerinden kendilerine tahsis edilen bütçenin, temel hizmet ve yardımlar aksatılmadan, kullanılmasıyla yapılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, tahsis edilen bütçenin daha efektif kullanımı ile daha fazla bireysel ve toplumsal faydaya ulaşmakta ve uzun vadede kamu kaynaklarından tasarruf imkânı da ortaya çıkmaktadır.

Şekil 6: Faaliyetlerin Kategorik Olarak Sınıflandırılması



3.1 Sosyal Projeler

Günümüzde toplumsal alanda modernizmin etkisi artmasına rağmen, sosyal sorunlar da buna paralel olarak çoğalmakta ve yaygınlaşmaktadır. Emek piyasasının aksamasından kaynaklanan makro ve mikro sorunlar beraberinde işsizlik, gelir adaletsizliği ve yoksulluk yanında, çalışma yaşamından aile hayatına, çocuklardan yaşlılara ve benzer birçok alanda sosyal sorunların varlığı söz konusu olmaktadır. Ayrıca, yaşlılık, hastalık, özürllülük, çocuk emeğinin sömürülmesi ve eğitime ilişkin sorunlar da sayılabilir. Özellikle, sanayi devriminden önceki toplum yapısında sorun olarak nitelendirilmeyen yaşlılık, sanayi toplumu ile birlikte sorun haline gelmiş ve artarak devam etmektedir. Çünkü geleneksel toplumdaki geniş aile yapısı yaşlıların bakımını da sağlamakta iken, sanayi toplumunda çekirdek aile yapısının oluşması sonucunda yaşlılık başlı başına bir sorun haline gelmiştir. Bir yönüyle, modernleşme ile birlikte koruyucu görevini üstlenen geniş ailenin parçalanması, değişimin hızla gerçekleşmesi ve diğer faktörler, sağlık, eğitim, konut, yoksulluk, ve dışlanma gibi birçok sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Koçak, 2016, 5).

Bu anlamda, ortaya çıkan sosyal sorunlara müdahale, öncelikli olarak koruyucu ve önleyici politikalar anlamında olması gerekmektedir. Ancak, koruyucu ve önleyici politikaların yeterli olmadığı durumlarda merkezi yönetim tarafından desteklenen ve merkezi idarenin temsilcisi olan yerel yönetimlerce uygulanan müdahaleci

politikaların devreye sokulması önem arz etmektedir. Bu anlayış içerisinde, güçlendirme yaklaşımı ile yerelde ortaya çıkan bu sorunlara müdahale etmenin gerekli olduğu görülmektedir. Aşağıda birkaç tanesi açıklanan sosyal projelerde "bireyin güçlendirilmesi ile toplumun güçleneceği" anlayışı benimsenmiştir. Yani dezavantajlı olan bireylerin sorunlarının kalıcı olarak giderilmesi ile kendi ayakları üzerinde durarak topluma entegre olabilen birey ve dolayısıyla toplum hedeflenmektedir.

3.1.1. Bağımlılıkla Mücadele Projesi

Bağımlılıkla mücadele projesi kapsamında, Kaymakamlık hizmet binasında bağımlılıkla mücadele bürosu açılmış ve Bayrampaşa Devlet Hastanesi ile Toplum Sağlığı Merkezinde görevli iki ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na sözleşmeli olarak alınan bir psikolog olmak üzere toplam 2 psikolog bu proje kapsamında çalışmaktadır. Bu büroda ilk müracaatların alınması, büroya başvuruda bulunanların değerlendirilmesi, değerlendirme sonucu başvuruda bulunan kişilere öngörülen desteğin verilmesi, sorunlarını gidermek veya gerekli görüldüğü takdirde ilgili birimlere yönlendirilmesi, ev ziyaretleri yaparak aile ile ilgili sosyal destek sağlanması ve takiplerinin yapılması gibi hizmetler verilmektedir.

Proje kapsamında, özellikle yaz döneminde çocukların internet bağımlılığı konusunda uyarılması ve spor yapabilmelerinin teşvik edilmesi amacıyla 3294 sayılı kanun kapsamında muhtaç olan ailelerin ilçe okullarında okuyan öğrencilere eşofman, spor ayakkabısı ve kitap seti alınmaktadır. Ayrıca bu öğrencilere yönelik servis, yeme-içme ve kırtasiye ihtiyaçlarını da karşılamak suretiyle yaz okulu açılmaktadır. Yaz okuluna katılan öğrencilere etkili konuşma, medya okur-yazarlığı, görsel sanatlar ve beden eğitimi gibi dersler verilerek yaz dönemlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Tablo 3:Proje Kapsamında Yapılan Ödemeler

Faaliyetin Adı	Yararlanıcı Sayısı	Toplam Tutar
Eşofman ve Spor Ayakkabı	670 Öğrenci	38.350,80 TL
Kitap Seti	325 Öğrenci	19.656,00 TL
Yaz Okulu	100 Öğrenci	37.558,30 TL

3.1.2. Okul Öncesi Eğitim Destek Projesi

0-6 yaş grubu insan zekasının en hızlı geliştiği dönemdir. Eğitime bir an önce başlamak çocuklarımızın ilerideki başarısını pozitif etkileyecektir. Fakirlik döngüsünü kırmanın en önemli çözüm yolu eğitimidir. Bundan dolayı 3294 sayılı kanun kapsamına giren ailelerin okul öncesi çocuklarının eğitim ücretleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılanmaktadır.

Tablo 4:Proje Kapsamında Yapılan Ödemeler

Eğitim Dönemi	Yararlanıcı Sayısı	Toplam Tutar
2015 - 2016	123 Öğrenci	109.500 TL
2016 - 2017	136 Öğrenci	68.000 TL

3.1.3. Oyun Temelli Dil Beceri Programı Projesi

Göçler hem göç edenler hem de göç edilen toplumlar için önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Sorunların azaltılmasıyla da fırsatların arttığı görülmektedir. Ancak sorunların azaltılması ve göçmenlerin entegrasyonu hem göçmenler hem de gidilen ülke yönetim ve toplumu için zorluklar içermektedir. Göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel entegrasyonları sağlandığı takdirde buldukları topluma değer katmaktadırlar. Bu hedeflere ulaşılması için öncelikle, göçmenlerin buldukları ülkenin dilini konuşabilmeleri ve yazabilmeleri gerekmektedir.

2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye'ye göçmen akını başlamıştır. Bugün sayıları 3 milyona yakın olan Suriyeli göçmenlerin, göçün ilk yıllarında barınma, sağlık, eğitim ve ekonomik sorunları ortaya çıkmıştır. Hükümetin yapmış olduğu çalışmalar neticesinde özellikle sağlık, barınma ve çalışma izni gibi konularda ilerlemeler sağlanmıştır. Bununla birlikte, Suriyelilere okullarda eğitim fırsatları sunulmasına rağmen, hem Türkçe bilmemeleri ve öğretmenlerin Arapça bilmemeleri, hem de kültürel farklılıklar ve önyargılardan dolayı, eğitimde beklenen mesafe alınmamıştır. Bu anlamda, Suriyelilerin her alanda hızla mesafe almaları için Türkçe öğrenmeleri gerekmektedir. Bayrampaşa Kaymakamlığı 2016 yılında başlatmış olduğu proje sayesinde, ilçe sınırları içerisinde oturan ve savaş sonrası travma yaşayan Suriyeli göçmen çocuklarına yönelik evrensel ahlaki değerlerle desteklenen oyun temelli dil öğrenme programı başlatmıştır. Bununla, mülteci çocukların Türk Eğitim sistemine uyum sürecine katkının yanı sıra, kendilerine ve ailelerine de psikolojik ve sosyal destekler sağlanacaktır. Çalışmada, Suriyeli 60 ilkökul öğrencisi eğitim alırken, 40 Türk öğretmene farkındalık, 30 Suriyeli çocuk ebeveynine iletişim destek, 10 Türk ailesine ortak paylaşımlar ve kültürel farkındalıkların kazandırılması eğitimleri verilecektir. Ayrıca belli sayıda üniversite öğrencisi eğitilerek psikolog ve danışmanların uygulamalarına destek vermeleri sağlanacaktır. Yapılan bu çalışma ile savaş sonrası travma yaşayan Suriyeli göçmen çocuklara yönelik uygulanan oyun temelli dil beceri programının, mülteci çocukların Türk Eğitim sistemi uyum sürecine katkısı gözlemlenmiş olacaktır.

3.1.4. Can ve Mal Güvenliği Afet Bilinci Eğitimi

3294 sayılı kanun kapsamında fakir ve muhtaç durumda olup Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardım alan ailelere yönelik meslek edindirme amacıyla açılan can ve mal güvenliği afet bilinci kurslarında eğitim gören kursiyerler afet anında yapmaları gerekenler, acil kurtarma, afet anında ve sonrasında çevredekileri sevk ve idare ile ilgili konularda bilgi ve beceriye sahip olacaktır. Kursu bitirenler, Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikaları ile acil durumlarda ve afet anlarında mahalle gönüllüsü olarak hizmet vereceklerdir.

3.1.5. Yaşlılara Yönelik "Yalnız Değilsiniz" Projesi

Bayrampaşa ilçesinde ikamet eden ve 3294 sayılı kanun kapsamında korunmaya ve bakıma muhtaç, evde yalnız başına yaşayan 65 yaş ve üstü yaşta olan, yaşlı vatandaşlara yardımcı olmak hedeflenmektedir. Proje öncelikle, Bayrampaşa'da bulunan 65 yaş ve üstü vatandaşlarımıza yalnız olmadıklarını hissettirmek, bireysel olarak çözemeyecekleri sorunlar karşısında onlara destek olmak ve sorunlarına çözüm bulmak amacıyla hazırlanmıştır. Bayrampaşa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda kayıtlı 93 yaşlı üzerinden başlatılan proje çalışması ile yaşlılar buldukları adreslerde ziyaret edilerek proje kapsamında durumları değerlendirilmiştir. Bu veriler çeşitli başlıklar altında gruplandırılıp "yaşam alanlarının temizliği ve onarımı, sağlık hizmetleri, rehberlik hizmetleri" gibi ihtiyaçlarının temin edilmesine çalışılmaktadır. Proje ile, Bayrampaşa Kaymakamlığı ve Bayrampaşa Halk Eğitim Müdürlüğü'nce düzenlenen ev ve kurum temizliği kursuna devam eden 13 kursiyer eğitimlerinin uygulama bölümünü, tespiti yapılan yaşlılara ait evleri temizleyerek yapmaktadırlar. Ayrıca, hayırsever vatandaşların da desteğiyle de yaşlıların yaşadıkları alanlardaki olumsuzluklar giderilmektedir.

Bayrampaşa ilçesinde yapılan bu projenin başlatılmasıyla, kamu kurum ve yetkililerine karşı ilgi ve sevginin arttığı görülmektedir. Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın yalnız yaşayan yaşlılara dönük yaptığı bu çalışmaların çevre sakinleri tarafından fark edilmesi ve bilinirliğinin artması sağlanmaktadır. Böylece çevredeki komşularda yaşlılara ve sorunlarına yönelik bir farkındalık oluşmakta ve yaşlılara yönelik daha fazla yardım edilmesine neden

olunmaktadır. Bu durum da yaşlıların devam eden ihtiyaçlarına dönük olarak projenin sürdürülebilirliğine olumlu katkı yapmaktadır.

3.1.6. Sporda Yetenek Tespiti ve Spora Yönlendirme Projesi

Bayrampaşa Kaymakamlığı tarafından sporda yetenek tespiti ve spora yönlendirme projesi ile sporun faydalarının ve felsefesinin tüm Bayrampaşa'da ilkokul çağındaki çocuklar tarafından tanınması ve anlaşılmasını sağlamak, çocuk ve gençleri alkol, sigara ve uyuşturucu bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmasına katkı vermek; spora katılımı temin etmek ve uluslararası alanda Türkiye'yi temsil edecek başarılı sporcular yetiştirmek amaçlanmaktadır. Proje Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü'nde bulunan okul yöneticileri, beden eğitimi, sınıf ve rehberlik öğretmenleri ve antrenörlerin destekleri gerçekleştirilmektedir. Proje Bayrampaşa'da eğitim-öğretim gören 3. ve 4. sınıflarda okuyan 7000 öğrenciye uygulanmaktadır. Bu proje ile aşağıdaki amaçlar hedeflenmiştir;

- Çocukların spora katılımını sağlamak
- Çocuklara spor yapma alışkanlığı kazandırarak sağlıklı nesiller yetiştirmek
- Çocukların spora yatkınlıklarını ve ilgisini belirlemek
- Yetenek tespiti, yönlendirmesi, gelişimi ve takibini yapmak
- Türk sporunun başarısına süreklilik kazandıracak performans sporcularını belirlemek
- Uluslararası alanda ülkemizi temsil edecek başarılı sporcular yetiştirmek
- Lisanslı sporcu sayısını artırmak
- Çocuklara olimpiyat ruhu ve bilincini aşılacak
- Sporcuların erken ve doğru seçimi ile sürekli ve yüksek sportif verimlilik sağlamak
- Risk altındaki çocuklar için hayata ilişkin seçenekler sunmak
- Çocuk ve gençleri alkol, sigara ve uyuşturucu bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak

3.1.7. Suriyeli Ailelere Sosyal Uyum Desteği

Kamunun yapmış olduğu projelere ilave olarak, sivil toplum kuruluşları da tamamlayıcı projeleri ile özellikle göçmen ailelerinin toplumsal ve ekonomik uyumuna katkı sağlamaktadırlar. Bu çalışma, Suriyeli göçmenlerin uyumunu artırmak amacıyla aileler ve çocukları ile yapılan ve nihayetinde onların sosyal uyumunu artırması beklenen bir projedir. Proje, Bayrampaşa Kaymakamlığı ile bir STK işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Çalışma kapsamında, göç, ölüm, savaş, ayrılık gibi travmatik vakalar yaşamış mülteciler arasından oluşturulmuş çocuk ve anne grubuna psiko-sosyal destek programı geliştirilerek, duyguların paylaşılması, ortak değer ve sorunlar üzerinden, güven, umut, paylaşma duygusu ve sosyal kaynak ve destek gruplarının farkına varılması sağlanması ile sosyal uyumun artırılması hedeflenmiştir.

Ayrıca Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yabancılara yönelik sosyal uyum yardım programı kapsamında Bayrampaşa Kaymakamlığı tarafından yapılan tespitler doğrultusunda yardımlar yapılmaktadır. Bu yardımların yapılabilmesi için aşağıdaki demografik kriterlerden birinin karşılanıyor olması gerekmektedir.

- 18-59 yaş arası kimsenin bulunmadığı ve 60 yaş üzeri en az 1 kişinin olduğu haneler,
- En az 2 engellisi (sağlık kurulu raporunda engellilik oranının yüzde 40 ve üzeri olması gerekmektedir) bulunan haneler
- Tek kadından oluşan ve başka üyesi olmayan haneler
- 18 yaşından küçük en az 4 kişinin olduğu haneler
- 18-59 yaş arası sadece 1 bireyin olduğu ve 18 yaşından küçük en az 1 bireyin olduğu haneler (60 yaş ve üzeri birey varsa dâhil edilmektedir.)
- Bağımlılık oranı 1,5'tan büyük veya eşit olan haneler (Toplam kişi sayısı –(18-59 yaş arası engeli olmayan kişi sayısı)/(18-59 yaş arası engelli olmayan kişi sayısı) >1,5)

Tablo 4: Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı (28/11/2016–10/06/2017)

BAŞVURAN TOPLAM KİŞİ SAYISI	BAŞVURAN TOPLAM HANE SAYISI	BAŞVURUSU KABUL EDİLEN KİŞİ SAYISI	DEMOGRAFİK KRİTERLERE UYGUN OLMAYAN KİŞİ SAYISI	BAŞVURUSU KABUL EDİLEN HANE SAYISI	DEMOGRAFİK KRİTERLERE UYGUN OLMAYAN HANE SAYISI
4630 KİŞİ	880 HANE	2367 KİŞİ	2263 KİŞİ	329 HANE	551 HANE

Sosyal yardım uyum programında hak sahipliği şartlarından biri olan demografik kriterler söz konusu yardım programının paydaşlarının ortak görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. 2017 yılı Haziran ayından itibaren geçerli olmak üzere mevcut demografik kriterler, faydalandırılacak kişi sayısı projeksiyonları ve yardım tutarında değişikliğe gidilerek 1 milyon hedefi 1,3 milyona; kişi başı aylık 100 TL nakdi yardım tutarı ise 120 TL'ye yükseltilmiştir.

3.1.8. "Bayrampaşa Engellilerine Ulaşıyor" Projesi

Engellilere yönelik hizmetlerin etkin ve verimli olarak yürütülebilmesi için engelli bilgilerine ulaşılması en temel gerekliliktir. Bayrampaşa Kaymakamlığı öncülüğünde başlatılan proje kapsamında; ilçede yaşayan ve farklı kurumlar tarafından kayıt altına alınmış tüm engellilerin bilgileri bir araya getirilerek güncellenmiştir. İlgili ve yetkili kurumlarca bu konuda farkındalık sağlanması amacıyla çalışma başlatılmış, bu kapsamda 5609 engelli verileri elde edilerek Nüfus Müdürlüğü'nün verileri ile karşılaştırılmış ve 3952 kişilik engelli veri tabanı oluşturulmuştur. Bu veri tabanı üzerinden engelli sorunları giderilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda kamu kurumlarında asansörler, tuvaletler, zeminin kayganlığı gibi kullanım alanlarına yönelik çalışmalar yapılmış ve engellilere uygun hale getirilmiştir. Ayrıca, kamu personeline işaret dili eğitimi verilmiş, engelliler okulu açılmış ve engellilerin işe yerleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

3.1.9. Yardımların Koordinasyonu Projesi

Bayrampaşa'da farklı kurumların yaptıkları yardımların aynı kişilerin eline geçmesinin önüne geçmek, yardımların gerçekten ihtiyacı olan kişilere ulaşmasını sağlayabilmek için yardım yapan tüm kurumlar arasında işbirliği gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile mükerrer yardımların önüne geçmek, yardım alan ailelerden çalışabilir durumda olanlarına meslek edindirmek ve sürekli yardım alır pozisyonundan çıkarmak, yardımları daha çok eğitim amaçlı hale dönüştürerek yoksulluk döngüsünün kırılmasını sağlamak hedeflenmiştir. Bu amaçla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV), Bayrampaşa Belediyesi, Kızılay ve Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü Vakıf toplantılarına davet edilmiştir. Yapılan yardımların koordinasyon içerisinde

yapılması yönünde ilke kararına varılmış ve yardımlar kamu kurumları arasında koordineli bir şekilde dağıtmaya başlanmıştır. Böylece, yardımların mükerrer yapılmasının önüne geçilerek, daha fazla muhtaca ulaşılarak yardımların sayısı artırılmıştır.

3.2 Meslek Edindirme Kursları

Meslek edindirme kursları güçlendirme yaklaşımı içerisinde en stratejik boyutta yer almaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alanlar içerisinde yaşı uygun olup çalışabilecek durumda olanlara, sosyal ve ekonomik olarak güçlendirilmesi amacıyla mesleki eğitimler verilmektedir. Böylece, muhtaçların içinde çalışabilir durumda olanların sosyal yardımlara bağımlı hale gelmemesi ve istihdama kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması ayrıca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın da beklentileri arasındadır. Diğer bir ifadeyle, muhtaçların yardım alan birey olmaktan çıkartılıp, üretken, vergi veren ve kendi sosyal güvenlik primini ödeyenler olması sağlanmalıdır. Bu anlamda, Bayrampaşa Kaymakamlığı tarafından özellikle hizmet sektöründe ihtiyaç duyulan iş alanlarına yönelik eğitimler verilmektedir. Eğitime gelenler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan ve çalışabilir durumda olanlardan seçilmektedir.

Tablo 4: İstihdam Kapsamında Açılan Meslek Edindirme Kursları

S.NO	KURS ADI	KURSIYER SAYISI	KURS SAATİ	KURS TARİHLERİ
1	Hasta ve yaşlı refakatçisi kursu	22	560	21.12.2015-13.05.2016
2	Ev ve kurum temizliği	25	208	22.02.2016-31.05.2016
3	Hasta ve yaşlı refakatçisi kursu	23	560	21.03.2016- 31.03.2016
4	Ev ve kurum temizliği	16	208	18.04.2016-15.06.2016
5	Park bahçe ve koruların bakımı kursu	17	272	11.05.2016-28.06.2016
6	Su bazlı boya badana kursu	10	176	21.09.2016-26.10.2016
7	Aşçı yardımcılığı kursu	10	896	02.11.2016-06.04.2017
8	Ev ve kurum temizliği	10	208	09.01.2017-07.03.2017
9	Ev ve kurum temizliği	13	208	10.10.2017-13.12.2017
10	Ev ve kurum temizliği	13	208	17.03.2017-25.05.2017
11	Evde çocuk bakımı	16	432	03.04.2017-19.06.2017
12	Aşçı yardımcılığı kursu	12	896	07.04.2017-21.09.2017
13	Güvenlik Elemanı Yetiştirme	8	100	01.06.2017-23.06.2017
14	Hasta ve yaşlı refakatçisi kursu	10	560	03.04.2017-13.07.2017
TOPLAM		205 KURSIYER		

Tablo 5: Kursiyerlerin Hali Hazırda Durumu

Sosyal Güvenlik Kapsamında Çalışan	20 Kişi
Henüz Sosyal Güvenlik Kapsamında Olmayıp Çalışan	57 Kişi
Kursiyerliği Devam Eden	30 Kişi
Çalışmayan	69 Kişi

Meslek edindirme kursları ile kısaca aşağıdaki hedefler belirlenmiştir;

Öncelikle bir meslek sahibi olabilmek

- Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilir duruma gelebilmek
- Yoksulluk kültürünün önüne geçmek
- Eğitim ile yoksulluk döngüsünü kırmak
- Sosyal dışlanmayı azaltmak
- İstihdam edilebilir nitelikleri arttırmak

3.2.1. Hasta ve Yaşlı Refakatçi Bakımı

3294 sayılı kanun (SYDV, 1986) kapsamında fakir ve muhtaç durumda olup Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardım alan ailelere yönelik meslek edindirme amacıyla açılan hasta ve yaşlı bakım kurslarında eğitim gören kursiyerler, ev ve kurumlarda kendi sorumluluklarının bilinci altında; hasta ve yaşlı bireylerin günlük ihtiyaçlarını, kendisinin ve hasta yaşlının sağlığını koruyarak karşılayabileceği bilgi ve beceriye sahip olacaktır. Ayrıca sahip oldukları Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikaları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde, bakımevlerinde, hastanelerde, psikiyatri kliniklerinde veya huzurevleri gibi hasta ve yaşlı bakımına ihtiyaç duyulan her yerde bu işi yapabilecek eğitime sahip olacaklardır.

3.2.2. Ev ve Kurum Temizliği Kursları

3294 sayılı kanun kapsamında fakir ve muhtaç durumda olup Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardım alan ailelere yönelik meslek edindirme amacıyla açılan temizlik kurslarında teorik ve uygulamalı eğitim gören kursiyerler ev, büro ve kurumlarda hijyen kurallarına uygun olarak temizlik yapabilme bilgi ve becerisine sahip olacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikaları ile kamu ve özel sektörün bu alandaki personel ihtiyacının olduğu her yerde, aile ve tüketici hizmetleri alanı sektöründe, konaklama işletmelerinde, danışma ve temizlik şirketleri gibi yerlerde çalışma imkanı bulacaklardır.

3.2.3. Park, Bahçe ve Koru Bakım Kursu

3294 sayılı kanun kapsamında fakir ve muhtaç durumda olup Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardım alan ailelere yönelik meslek edindirme amacıyla açılan Park, Bahçe ve Koru Bakım Kurslarında eğitim gören kursiyerler, ekim-dikim ortamı hazırlayabilme, çevre koşullarını düzenleyebilme, süs bitkilerinde budama ve hastalıkları ile mücadele edebilme bilgi ve becerisine sahip olacaktır. Kursiyerler, mezuniyetleri sonrasında alacakları Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikaları ile yeni kurulan sitelerde park ve bahçelerin bakımı ile ilgili çalışma imkanına kavuşacaklardır.

3.2.4. Park, Bahçe ve Koru Bakım Kursu

3294 sayılı kanun kapsamında fakir ve muhtaç durumda olup Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardım alan ailelere yönelik meslek edindirme amacıyla açılan Boya ve Badana Kurslarında eğitim gören kursiyerler boya hazırlama, boyama teknikleri ile ilgili konularda bilgi ve beceriye sahip olacaktır. Bu kursu bitirenler, Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikaları ile ev, işyeri vs. gibi yerlerin boya ve badanasının yapılması ile ilgili olarak çalışma imkanı sağlayacaklardır.

3.2.5. Aşçı Yardımcılığı Kursu

3294 sayılı kanun kapsamında fakir ve muhtaç durumda olup Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardım alan ailelere yönelik meslek edindirme amacıyla açılan aşçı yardımcılığı kurslarında eğitim gören kursiyerler aşçı yardımcılığı ve yemek yapımı ile ilgili konularda bilgi ve beceriye sahip olacaktır. Bu kursu bitirenler, Milli Eğitim Bakanlığı onaylı sertifikaları ile iş yeri, lokanta, aşevi vs. gibi yerlerde aşçı yardımcılığı ile ilgili çalışma imkânına kavuşacaklardır. Bu proje, Bayrampaşa'da bulunan 18-45 yaş aralığında yardım alan veya sigorta primi devlet tarafından ödenen çalışabilir durumdaki bayanları kapsamaktadır.

3.3. Sürekli Olarak Yapılan Yardımlar

Bayrampaşa Sosyal Yardımlar ve Dayanışma Vakfı üzerinden aşağıda listelenen yardım sürekli ve düzenli olarak yapılmaktadır. Aşağıda listelenen, herhangi bir sosyal güvenlik çatısı altında olmayıp, bir şekilde dezavantajlı ve muhtaç duruma

düşmüş olan gruplardır. Prim gibi herhangi bir karşılık olmadan yapılan bu ödemeler, primsiz ödemeler olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal devlet olmanın gereği olarak, gerekli şartları sağlayanlara karşılıksız olarak sürekli ve düzenli bu yardımlar yapılmaktadır.

- Eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım programı
- Öksüz / yetim yardım programı
- Yaşlı ve engelli aylıkları
- Muhtaç asker ailesi yardım programı
- Asker çocuğu yardım programı
- Şartlı eğitim, sağlık ve gebelik programı

Tablo 6: Sürekli Olarak Yapılan Primsiz Ödemeler

2012-2016 YILI MERKEZİ YARDIM VERİLERİ (TL)								
YARDIM TÜRÜ	2013 YILI		2014 YILI		2015 YILI		2016 YILI	
	SAYI	TUTAR	SAYI	TUTAR	SAYI	TUTAR	SAYI	TUTAR
Engelli Aylığı	771	2.838.490	788	3.245.894	795	3.422.137	790	3.836.238
Engelli Yakını Aylığı	107	244.246	88	250.379	75	228.311	80	274.155
Yaşlı Aylığı	640	901.533	603	961.822	564	1.153.620	551	1.345.104
Eşi Vefat Etmiş Kadınlara	127	303.500	131	341.750	135	351.500	135	355.250
Öksüz Yetim Yardımı	0	0,00	0	0,00	20	10.200	30	29.400
Muhtaç Asker Ailesi	53	50.750	107	164.250	84	138.750	69	116.000
Muhtaç Asker Çocuğu	0	0,00	0	0,00	2	1.400	7	2.200
Şartlı Eğitim	705	141.625	808	232.895	875	304.528	822	240.058
Şartlı Sağlık	76	13.410	165	38.740	232	68.285	257	83.720
Şartlı Gebelik	1	60,00	2	540	16	2.300	13	2.305
TOPLAM	2.480	4.493.615	2.692	5.236.271	2.798	5.681.032	2.754	6.284.431

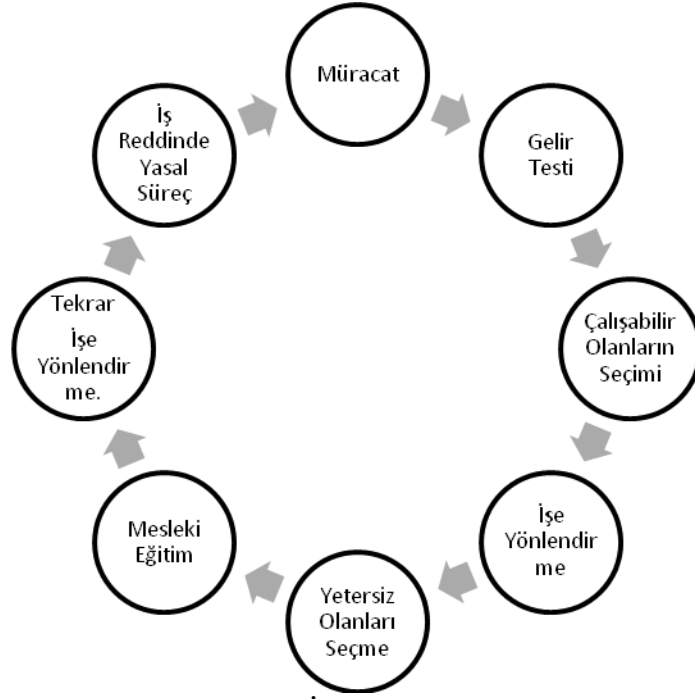
Kaynak: Bayrampaşa SYDV verilerinden derlenmiştir.

3.4 İstihdama Yönlendirme Aşaması

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kurulduğu 1986 yılından beri sosyal yardımları yapan en önemli kurum olması, vatandaşın yardımları alma konusunda beklentilerinin sürekli yüksek olması ve yardım reddedildiğinde gerginlikleri artırıcı boyutlarda davranışlar sergilemeleri, sosyal yardımlarda çalışan personelin alışkanlıkları, istihdam imkanlarının yetersizliği ve sosyal yardımların istihdama yönlendirmede yetersiz olması nedeniyle, sosyal yardımlar zamanla alanlarda alışkanlık yapmış ve çok sayıda çalışabilir 18-45 yaş arası sağlıklı kişilerin faydalandıkları görülmüştür.

Bayrampaşa Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na müracaat eden ve ihtiyaç sahibi olduğu belirlenen bireyler hane halkı bazında incelenerek yaşları 18-45 arası içerisinde çalışabilir durumda olanlar öncelikle işe yönlendirilmeye gayret gösterilmektedir. Ancak yeteri mesleki bilgi ve beceri bulunmuyorsa, ilgili olan İŞKUR, Halk Eğitim ve Mesleki Eğitim kurumları ile işbirliği yapılarak açılan meslek kurslarına yönlendirilmektedir. Özellikle ev hanımlarının katılımını artırmak amacıyla, küçük çocuğu olan kadınların çocukları okul öncesi eğitime alınarak, kurslara

katılabilmeleri ve sonrasında çalışabilmeleri imkanı sağlanmaktadır. Aynı zamanda çocuklarında akranları ile birlikte eğitim almaları temin edilmektedir.



Şekil 7: Güçlendirme Yaklaşımı İstihdama Yönlendirme Döngüsü

Kaynak: Yazarlar tarafından düzenlenmiştir.

Kurslara katılmaları gerekenlerin tespitinden sonra dikkat edilen en önemli konu ise eğitim alacakların ikna edilmesi sürecidir. Öyle ki; yıllardır Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan sosyal yardımları alan bireylere, ayrıca günlerinin önemli bir kısmını geçirecekleri bir kursa getirmekte ikna etmek oldukça zor olmaktadır. O nedenle, kurslara davet edilenlere önceden Vakıftan verilen yardımlara ilave olarak, İŞKUR'un maddi destekleri de eklenince iki katı bir yardım sağlanmış olmaktadır. Böylece kursa eğitime gelenler hem aldıkları sosyal yardımı iki katı alacaklar hem de mesleki eğitim sürecinden geçmiş olacaklardır (bayanlara 1000 TL, erkeklere 1300 TL). Ayrıca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın genelgesine uygun olarak, kurslardan sonra işe başlayanlara aynı yardımlar devam ettirilmektedir (ASAP, 2014).

İlk bakışta verilen ilave destekler ek mali yük getiriyor gibi görünse de, eğitim sonrasında iş bulup çalışmaya başlayanların sosyal yardımları kesilecek ve ayrıca kendi primlerini de ödemeleri mümkün olacaktır. Böylece, birey sosyal yardım alan kişi olmaktan çıkacak, üreten, vergi veren ve sosyal güvenlik primini ödeyerek sosyal güvenli sistemi içine dahil olarak, kendi ayakları üzerinde duran kişi olacaktır. Yani hem kendisi hem ailesi sosyal güvenlik sistemine dahil olunca sağlık hizmetlerini ücretsiz alacak, emeklilik hakkı kazanacak ve geleceğe aile fertleriyle birlikte daha güvenle bakacaktır. Ancak, yaşı ve çalışma gücü uygun olup, bu süreçleri reddeden bireyin sürekli yardımları dışında sosyal yardımları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2015 genelgesine göre yeniden değerlendirilecektir.

İstihdama yönlendirmeye örnek olarak Bayrampaşa Kaymakamlığı'nın Bayrampaşa Belediyesi ve İŞKUR ile yapmış olduğu işbirliği verilebilir. Belediye, İŞKUR işbirliğiyle park bahçelerde istihdam edilmek üzere 100 kişilik bir çalışabilir vasıfsız bir ekibin işe

alınması amacıyla çalışması yapılmış, fakat kontenjanın doldurulamadığı için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yardım alan, sağlık primi (GSS) devlet tarafından ödenen çalışabilir durumda olan 900 kişiye ulaşılmıştır. Bunlardan 9 kişi, biri özürülü olmak üzere, işe başlamıştır. Diğerlerinin niçin çalışmadıkları araştırıldığında birçoğunun kayıtsız olarak çalıştığı, aynı zamanda sosyal yardım aldığı tespit edilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ilgili genelgesinde belirtilen sürekli yardımlar hariç, sosyal yardımları kesilmiştir. Böylece, kesinti sonucu kullanılan para sosyal yardım alan ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitime gitmelerinde, yaz okulu açılmasında, çocuklara kitap, eşofman, spor ayakkabısı alınmasında ve bağımlıkla mücadelede kullanılmıştır. Ayrıca eğitime devam edenlere öncekinden daha fazla sosyal yardım yapılarak, eğitim almaları teşvik edilmiştir. Ayrıca önceden 200-300 TL arası yapılan yardımlar, 500 TL olarak yapılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal ve ekonomik sorunlar, geniş toplum kesimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu anlamda sanayi devriminden sonra başlangıçta sosyal sorun olarak karşılaşılan sorunların yanı sıra, zaman içinde insanlığın gelişmesine paralel olarak yeni sosyal sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bu anlamda sorunlar, sanayileşmenin başlangıcında işsizlik, yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik vb. genelde işçi kesiminin sorunları olarak tanımlanmakta iken, insanlığın gelişimi ile birlikte sağlık, eğitim, konut, çevre, eşitsizlik, ayrımcılık, demografik değişim ve yaşlanma, göçler de yeni sorunlar olmuştur. Ancak genelde gerek sanayileşme döneminin gerekse sanayileşme sonrası dönemin sorunlarının kaynağı, devlet tarafında eksik planlamanın yanında, birey tarafında eğitim ve sağlığa erişimin yetersizliğinin emek piyasalarına erişimi de zorlaştırıyor olmasıdır.

Özellikle eğitim seviyesinin düşüklüğü, kayıt dışı istihdamı ve işgücüne katılma oranını etkilemektedir. Ayrıca, dezavantajlı gruplar arasında sayılan kadınların, gençlerin ve engellilerin daha da fazla etkilendikleri görülmektedir. Dışlanma, kayıt dışılık, yoksulluk, fiziksel ve psikolojik hastalıklar ve suça karışma gibi sorunlar toplum içinde sık görülebilir hale gelmektedir. Öyle ki, bu sorunlar bir sarmal halini alarak bireyden aileye ve sonrasında da topluma yansımaktadır. Bu nedenle, günümüz sosyal sorunlarının ortaya çıkmadan evvel öngörülerek tedbirlerin alınması ve muhtemel sonuçlarının azaltılması, hem devlete yüksek maliyeti hem de birey ve topluma verdiği maddi-manevi hasarlar yönüyle önemli olmaktadır. Bu anlamda, çalışmada önerilen güçlendirme yaklaşımı, öncelikle koruyucu ve önleyici politikaları önermektedir. Buna rağmen oluşabilecek aksaklıkların neticesinde sosyal ve ekonomik desteğe ihtiyacı olanlar için merkezi idareyle birlikte yerelde politikaların üretilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Güçlendirme yaklaşımı ile genel olarak, yerleşme, kamu kurumları ve kamu-özel sektör arasında işbirliği, sosyal yardım alanlar içinde çalışabilir olanları tekrar üretime yönlendirme ve sosyal sorunları azaltma hedeflenmektedir. Aşağıda güçlendirme yaklaşımının faydaları kısaca açıklanmıştır.

- İnsan odaklı politikaların öne çıkması.
- Orta yaş ve üstü olanların ekonomik ve sosyal hayata katılımları sağlanır.
- İstihdam edilenlerin sayısını artırarak, ülkenin üretimi ve milli geliri artmaktadır.
- Bireyin ve toplumun güçlendirilmesi ile toplumun hedeflerine odaklanabilmesi
- Ev hanımlarının da işgücüne katılımları ile çocukların okul öncesi eğitime katılımının artması veya çocukların okul öncesi eğitime katılımları ile ev hanımlarının istihdama katılımlarının kolaylaşması.

- Demografik avantaj olan demografik fırsat penceresi sürecindeki Türkiye'nin, bu fırsatı optimum şekilde geçirmesi sağlanmış olacaktır.
 - Güçlendirme yaklaşımı orta gelir tuzağından çıkışta ülkemize önemli bir katkı sağlayacaktır.
 - Yaşlanan nüfusun birtakım faaliyetler ile aktif yaşlanma sürecine dahil edilmeleri ile hem onların birikim ve tecrübelerinden toplumun diğer bireylerinin faydalanması hem de daha kaliteli bir yaşlılık yaşamaları sağlanmış olacaktır.
 - Yoksulluk ve sosyal dışlanmanın azaltılması sağlanır.
 - Sosyal barış ve sosyal adalet sürecine katkı sağlanır.
 - Kamu kurumlarının birbirleriyle ve özel sektörle işbirliğini artırır.
 - Prim ödeyen sayısında artış ile kamuda uzun vadede tasarruf sağlanır.
 - Yerindeliğe vurgu ve hızla değişim ve çözüme ulaşılması sağlanır.
 - Yerelde sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal kalkınmanın hızlanması temin edilir.
 - Göçmenlerin entegrasyonunun artırılmasına katkıda bulunulur.
 - Eğitimli ve sağlıklı topluma erişime destek verilmesi.
 - Kayıt dışılığın azaltılması, prim ve vergi gelirlerinin artırılmasına katkı sağlanması.
 - Dezavantajlı grupların sorunlarına odaklanarak farkındalık oluşturulması ve güçlendirilmelerine destek verilmesi
- Bayrampaşa İlçesinde uygulanan güçlendirme yaklaşımından elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler ifade edilebilir;
- Sosyal sorunların çözümü ne sadece devlete ne de sadece bireye ve piyasaya bırakılmalıdır. Bunların birbirleriyle uyumu içerisinde ve toplumsal fayda üretecek şekilde işbirliği hedeflenmelidir.
 - Sosyal sorunlarla mücadele sürdürülebilir olmalıdır. Sürdürülebilirlik sayesinde birey ve toplumun güçlendirilmesi sağlanacaktır. Böylece sadece tüketen değil, üreten ve sürdürülebilir bir topluma da ulaşılabilecektir.
 - Sosyal sorunların çözümü için yapılan projeler, öncelikle koruyucu ve önleyici yaklaşımlar benimsenerek tasarlanmalıdır.
 - Sosyal projelerin tasarlanması ve uygulanmasında sosyal sorunun çözümünün "bireyin hakkı" olduğu yaklaşımı yanında ayrıca istihdam ve üretim odaklı da yaklaşılmalıdır.
 - Dezavantajlı gruplar içinde çalışabilir durumda olanlarının niteliklerinin artırılması yoluyla sosyal yardımlara olan bağımlılığının azaltılması hedeflenmelidir.
 - Mesleki eğitim ve istihdam ilişkisine önem verilmelidir.
 - Yapılan yardımların genel olarak şartlı yardımlar şeklinde yapılmalıdır. Özellikle eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerin talebi yardımlar ile teşvik edilmelidir.

Kaynakça

- Alper, Yusuf; **Sosyal Güvenlik Kavramsal, Kurumsal Yapı, Kapsam, Finansman ve İvazlar**; Uludağ Üni. İİBF ÇEKO Sosyal Güvenlik Teorisi Ders Notları; Bursa; 2004.
- Artan, Taner, **Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler**, SABEV Yayınları, No. 37, Sosyal Çalışma Dizisi 30, 2012,
- ASPB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/sydvlerin-yapisi>, 2017
- ASPB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlar Ve İstihdam Bağlantısının Etkinleştirilmesine İlişkin Genelge, 14.04.2014
- ASPB, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardım Yararlanıcılarının İstihdamına İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete, 22 Haziran 2017
- Atkinson, A.B., "The economics of the welfare state in today's world", Int Tax Public Finance (2008) 15: 5-17, Published online: 24 October 2007, © Springer Science+Business Media, 2008, pp.1-16
- Beki, Abdulkhakim, **Türkiye'de Sosyal Belediyecilik**, Sena Yayıncılık, Aralık 2009.
- Çakmak, Özlem, "Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi", D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 11, 33-41 (2008).
- Güven, Sami; **Sosyal Politikanın Temelleri**, Ezgi Kitabevi, Bursa, 1995
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü, UİS Koordinasyon Kurulu, Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023), Eylem Planları (2014-2016), Kasım 2014.
- Ersöz, Halis Yunus; "Sosyal Politika-Refaah Devleti- Yerel Yönetimler İlişkisi", **İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan Kitabı** (Yayına kabul edilmiş çalışma), Cilt 55, Sayı 1, İstanbul, İ.Ü.Yayınları, 2006, s. 760.
- Kalkınma Planı 10., Resmi Gazete, www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/07/20130706M1-1-1.doc, 2017.
- Koçak, Orhan, Kavi.E., Es, M., "Bilgi Toplumu Perspektifinde Refaah Devleti: Finlandiya Modeli", **Yalova Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Haziran 2017.
- Koçak, Orhan, Sosyal Sorunlar Ders Notları, 2017
- Koray, Meryem-Topçuoğlu, (1995), Alper; **Sosyal Politika**, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Pektaş, Ethem Kadri, (2010), Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar, Akademik İncelemeler Dergisi Cilt:5 Sayı:1
- Kristensen, Jens Erik, "Corporate social responsibility and new social partnerships", **From collective bargaining to social partnerships: New roles of the social partners in Europe**, Editors: Carsten Kjærgaard, Discus and Sven-Åge Westphalen, The Copenhagen Centre Published by The Copenhagen Centre, Copenhagen 2001, p.32 (pp. 21-32)
- Sullivan, Thomas J. (2006), **Introduction to Social Problems**, Newyork: Pearson.
- SYDV, 3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, Resmi Gazete, Sayı : 19134, 14/6/1986.
- Teater, Barbra, **Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri**, Çeviri Editörü: Abdullah Karatay, Orjinal Künye: An Introduction to Applying Socil Work Theories and Methods, 2014.
- Thompson, Neil, (2016) **Güç ve Güçlendirme**, Nika Yayınları, Çeviri: Özlem Cankurtaran, Orijinal Künye: Power and Empowerment, Russell House Publishing, 2007
- Tuncay, T. ve Erbay, E. (2006). "Sosyal Hizmetin Temel Hedefi: Sosyal Adalet - Güçlendirme ile Retorikten Pratige", Toplum ve Sosyal Hizmet, 17(1), 53-69.